

Návštěva prof. Cédrica Villaniho v Praze

Učená společnost České republiky na návrh své I. vědní sekce věd matematicko-fyzikálních pozvala k proslovení inaugurační přednášky v sérii přednášek pod jménem Bernarda Bolzana jednoho z nejpřednějších světových matematiků prof. Cédrica Villaniho, nositele Fieldsovy medaile za rok 2010, ředitele Institutu Henri Poincareho v Paříži a profesora na univerzitě v Lyonu. Mezi několika uvažovanými matematiky, fyziky a astronomy tak byl vybrán matematik, kterého navrhl prof. Eduard Feireisel.

Po četných e-mailových interakcích se nakonec ukázal jako jediný možný termín návštěvy v první půlce roku 2017 „Zelený velikonoční čtvrtek“ 13. dubna. Třebaže to nebyl termín nejvhodnější (následují čtyři volné dny), chtěli jsme sérii Bolzanovských přednášek v tomto semestru opravdu již zahájit - a tím i tradici podobných sérií přednášek pořádaných s předními světovými vědci Učenou společností. Rozhodli jsme se proto návštěvu realizovat. Aby jednodenní návštěva byla efektivně využita, domluvil jsem se s děkanem a kolegy na Matematicko-fyzikální fakultě (MFF UK), že dopoledne bude C. Villani přednášet pro studenty a zájemce především z fakulty v rámci běžící výuky v největší posluchárně v budově Ke Karlovu 3, poté bude krátká přestávka na oběd. S pracovníky České televize (zvláště dramaturgyní pořadu Hyde Park Civilizace Dr. G. Cihlářovou) jsem domluvil předtočení s prof. Villanim pořadu Hyde Park. Po natáčení a krátké přestávce v rektorátním hotelu prof. Villani proslovil v Modré posluchárně v areálu Karolina od 16:00 inaugurační Bolzanovskou přednášku.

Cédric Villani letěl do Prahy ve čtvrtek ráno v 6:30 ze Stockholmu (kde přednášel předchozí den) společností AirBerlin. Měl přistát v Praze v 9:45, jeho první přednáška ve velké posluchárně M1 na MFF UK byla plánována na 10:30. Letadlo však mělo 45 minut zpoždění.

Již déle před 10:30 byla posluchárna naplněna nejen asi 80 posluchači pravidelné přednášky z matematické analýzy, ale i řadou zájemců z řad studentů i pedagogů. Po 10:30 byla posluchárna naplněna tak, jak ji dle svědectví i nejstarších pedagogů MFF nikdo nepamatuje. Má kapacitu 170 míst, lavice však byly přeplněny, mnoho lidí sedělo na zemi, mnozí stáli. Dle odhadu několika účastníků bylo v M1 kolem 400 lidí.

Dobu do okamžiku, kdy se objevil Cedric Villani—kolem 11:15 - jsem vyplnil informacemi o Bernardu Bolzanovi a jeho díle, o důvodech, proč Učená společnost zavádí nové série přednášek.

Kolem 11:15 se za bouřlivého potlesku objevil v posluchárně pozoruhodně vyhlížející profesor Villani. Přivítal ho děkan MFFUK prof. Jan Kratochvíl.

Cédric Villani pronesl přednášku:

"Of particles, stars and eternity" (The stability problem goes back to Newton's question about the stability of the Solar System. What can be said, in the long term, of this system? of a galaxy? of a gas? of a plasma? This is a long story in which I have proudly made some small contributions.)

Po krátké diskusi na závěr předal děkan prof. Villanimu fakultní dar v podobě Kleinovy lahve. Originální brož, která najde místo v matematikově pověstné „sbírce pavouků“, mu věnoval proděkan doc. Mirko Rokyta.

Cédrica Villaniho pak s menší skupinkou pozval pan děkan ke krátkému občerstvení (na delší nebyl čas) do zasedací místnosti Vědecké rady a před 13:00 odejel prof Villani, doprovázený doktorandem Mgr. Martinem Michálkem, taxi České televize na Kavčí hory na předtáčení pořadu Hyde Park Civilizace.

Až kolem 15:15 taxi přivezlo C. Villaniho do prostor rektorátu UK, kde se v rektorátním hotelu ubytoval a poprvé mohl od rána krátce relaxovat.

V 15:45 jsem jej vyzvedl v pokoji hotelu a uvedl do Modré posluchárny rektorátu, zcela zaplněné (kapacita 230 sedadel), více než desítka zájemců stála za poslední řadou.

Po uvítání prof. Villaniho předsedou Učené společnosti Dr. Zdeňkem Havlasem jsem představil sérii přednášek Bernarda Bolzana a vysvětlil, proč k inaugurační přednášce byl pozván právě prof. Villani. Ten pak zahájil přednášku na téma:

***Of triangles, gases, prices and men
In which we shall see the encounter, in the world of mathematical ideas, of three different fields of research:
non-Euclidean geometry and the notion of curvature, kinetic theory and the notion of entropy, economical optimization and the notion of linear programming. The way things bundle up, eventually is related to the social organization of research.***

Po diskusi byli všichni účastníci bolzanovské přednášky pozváni do Mázhausu Karolina na recepci.

Večer jsme s prof. Villanim a několika dalšími navštívili Černé divadlo Jiřího Srnce. V pátek ráno Martin Michálek zorganizoval taxi a doprovodil Cédrica Villaniho k odletu do Paříže.

V sobotu 29. dubna večer a dvakrát v repríze v neděli 30. dubna byl promítán s profesorem Villanim Hyde Park Civilizace. Víím, že dramaturgyně dr. Gabriela Cihlářová i moderátor Daniel Stach se pořadu se světově proslulým matematikem poněkud obávali a věnovali spolu s dalšími spolupracovníky přípravě velkou pozornost. Po shlédnutí jsem přesvědčen, že připravili mimořádně zdařilý pořad, samozřejmě i díky zcela výjimečnému charismatu hosta pořadu.

Návštěvu Cédrica Villaniho považujeme za velmi úspěšnou. To bylo především dáno jeho osobností, snažili jsme se ovšem zajistit o jeho návštěvě mimořádnou informovanost, mj. z obavy, že termín návštěvy vlastně koincidoval se začátkem velikonočních svátků. Velké díky patří kolegům z MFF, několika ústavů Akademie věd, kteří o návštěvě informovali prostřednictvím nejrůznějších komunikačních kanálů. O návštěvě jsem informoval dvakrát v rozhlase na dvou různých stanicích, psal o ní web časopisu Respekt atd. Bolzanovská přednáška byla nafilmována a je k dispozici na webu Učené společnosti: <http://www.learned.cz/cz/prednasky/serie-prednasek-bernarda-bolzana.html>

Na závěr chci vyslovit díky nejzávažnější: Všechny akce související s pozváním prof. Villaniho, pronájem prostor, recepcí v Mázhausu atd. se uskutečnily díky podpory z Nadace Karla Janečka. Dr. Janeček s manželkou se zúčastnili všech akcí po celý den i večer. Rádi bychom organizovali přednášky v sérii Bernarda Bolzana i v budoucnosti, jednou za 1-2 roky. Hostem dalších přednášek by měli být i přední fyzici či astronomové. Velmi si budeme vážit toho, najde-li Nadace Karla Janečka i nadále prostředky pro jejich podporu.

1. máje 2017

Jiří Bičák

2. místopředseda Učené společnosti
organizátor 1. Bolzanovské přednášky